

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 111/2021-36

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Mgr. Andreou Rusnákovou, advokátkou, Heydukova 16, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 140/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 140/2017 **b o l o porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

1. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **1 000 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

2. Okresný súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **680,74 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

2. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 6. marca 2020 v znení jej doplnenia doručeného ústavnému súdu 26. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom všeobecného súdu v konaní označenom v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje priznať jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur, a zároveň navrhuje priznať jej náhradu trov konania pred ústavným súdom.

3. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 111/2021-20 z 23. marca 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

4. Z ústavnej sťažnosti v znení jej doplnenia a príloh, z vyjadrení účastníkov konania a pripojeného spisu Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 140/2017 vyplýva, že okresnému súdu bol 8. júna 2017 doručený návrh, ktorým sa sťažovateľka domáhala nariadenia neodkladného opatrenia a rozhodnutia podľa § 35 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom v rozhodnom období (ďalej len „zákon o rodine“). Okresný súd uznesením č. k. 25 P 137/2017-65 z 8. júna 2017 rozhodol, že vylučuje návrh sťažovateľky na rozhodnutie pri nezhode rodičov súvisiacej s výkonom rodičovských práv a povinností (ďalej len „návrh“) na samostatné konanie, v ktorom sa sťažovateľka konkrétne domáhala, aby okresný súd udelil súhlas za otca s integráciou maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“), do individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a pridelením asistenta učiteľa pre dieťa so zdravotným postihnutím na príslušnej základnej škole. Okresný súd zároveň uznesením č. k. 25 P 140/2017-89 zo 14. júna 2017 ustanovil maloletému opatrovníka.

5. Okresný súd určil termín prvého pojednávania v napadnutom konaní na 12. február 2018. V čase od nariadenia pojednávania (13. októbra 2017, pozn.) do jeho uskutočnenia (12. februára 2018, pozn.) vykonal nasledujúce úkony: dopyt na príslušnú základnú školu s požiadavkou o zaslanie hodnotiacej správy na maloletého a predvolanie účastníkov konania na pojednávanie. Zo zápisnice o pojednávaní z 12. februára 2018 vyplýva, že pojednávanie bolo riadne otvorené a na záver uznesením odročené na neurčito s tým, že okresný súd si vyžiada podrobnú správu o maloletom od príslušnej základnej školy, a zároveň bude zisťovať, či je možná diagnostika maloletého v rámci znaleckého dokazovania, a následne zvolí ďalší procesný postup vo veci.

6. V období od 13. júna 2018 do 31. januára 2019 sa súdny spis okresného súdu sp. zn. 25 P 140/2017 nachádzal u znalkyne [REDAKOVANÉ] na účel vypracovania znaleckého posudku. Znalecké dokazovanie však nebolo nariadené v napadnutom konaní, ale v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 25 P 141/2017, v ktorom sa sťažovateľka domáhala zmeny úpravy rodičovských práv a povinností k maloletému, pričom predmetom znaleckého dokazovania mali byť aj skutočnosti prejednávané v napadnutom konaní. Do predloženia súdneho spisu (sp. zn. 25 P 140/2017, pozn.) znalkyni bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorý okresný súd uznesením č. k. 25 P 140/2017-171 z 10. mája 2018 vylúčil na samostatné konanie.

7. Po vrátení súdneho spisu (sp. zn. 25 P 140/2017, pozn.) znalcom okresnému súdu a zažurnalizovaní znaleckého posudku do napadnutého konania okresný súd vykonal s maloletým pohovor (17. apríla 2019, pozn.) a 29. júla 2019 vo veci určil termín druhého pojednávania, ktoré sa uskutočnilo 20. novembra 2019. Zo zápisnice o tomto pojednávaní vyplýva, že pojednávanie bolo riadne otvorené a v závere bolo uznesením odročené na 12. február 2020 s tým, že okresný súd si vyžiada aktuálnu správu o školských výsledkoch maloletého po ukončení prvého polroka školského roka 2019/2020 a predvolá vo veci svedkyňu – učiteľku matematiky maloletého. Dopyt

na príslušnú základnú školu s požiadavkou na zaslanie výpisu známok vykonal okresný súd listom z 21. januára 2020, pričom odpoveď mu bola doručená 6. februára 2020.

8. V poradí tretie pojednávanie vo veci sa konalo 12. februára 2020, boli na ňom vypočuté dve svedkyne, pričom kolízna opatrovníčka navrhla vykonať opätovný pohovor s maloletým. Pojednávanie bolo odročené na 30. marec 2020 s tým, že okresný súd naň predvolá ďalšiu svedkyňu ([REDAKOVANÉ] pozn.) a sťažovateľka zabezpečí účasť maloletého na pohovore v príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny.

9. Upovedomením okresného súdu z 19. marca 2020 bolo pojednávanie nariadené na 30. marec 2020 zrušené „z dôvodu mimoriadnej situácie“. Nový termín pojednávania okresný súd nariadil na 12. október 2020 (tento termín určil 27. mája 2020, pozn.). Listom zo 6. októbra 2020 sťažovateľka predložila okresnému súdu návrh na zmenu petitu, keďže maloletý bol medzičasom prijatý na gymnázium, a teda sťažovateľka sa týmto petitom domáhala, aby okresný súd udelil súhlas za otca maloletého so školskou integráciou maloletého do individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na príslušnom gymnáziu.

10. Dňa 12. októbra 2020 sa uskutočnilo v poradí štvrté pojednávanie v napadnutom konaní, na ktorom okresný súd oboznámil účastníkov konania so skutočnosťou, že upustil od výsluchu svedkyne [REDAKOVANÉ] z dôvodu zmeny petitu. Pokyn na oboznámenie svedkyne so zrušením jej predvolania na pojednávanie bol spisovej kancelárii vydaný 8. októbra 2020. Aj uvedené pojednávanie bolo riadne otvorené a v závere odročené na 27. november 2020 s tým, že okresný súd vykoná dopyt na gymnázium, ktoré maloletý navštevuje, s cieľom zistiť v tom čase aktuálne študijné výsledky maloletého a informácie o jeho správaní (na základe návrhu kolízneho opatrovníka, pozn.). Predmetný dopyt vo vzťahu ku gymnáziu vykonal okresný súd listom z 13. októbra 2020, na ktorý dostal odpoveď 28. októbra 2020.

11. Okresný súd rozhodol vo veci samej rozsudkom č. k. 25 P 140/2017-505 z 27. novembra 2020, ktorým udelil za otca súhlas so školskou integráciou maloletého do individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami uskutočňovaného na [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Zároveň rozhodol, že žiadny z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 30. decembra 2020.

II.

Argumentácia sťažovateľky

12. Proti napadnutému konaniu podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť v znení jej doplnenia, v ktorej argumentuje:

a) celková dĺžka napadnutého konania je neprimeraná. Do podania ústavnej sťažnosti (6. marca 2020, pozn.), resp. ani do predloženia doplnenia k ústavnej sťažnosti (26. novembra 2020, pozn.), okresný súd nerozhodol vo veci samej ani raz;

b) okresný súd porušil práva sťažovateľky označené v bode 1 tohto uznesenia obdobiami nečinnosti, ale aj nesprávnou, nesústredenou a neefektívnou činnosťou, ktorých sa dopustil:

- v čase od podania návrhu 22. júna 2017 do 12. februára 2018, keď bolo vo veci nariadené pojednávanie, a v čase od nariadenia znaleckého dokazovania 12. marca 2018 do 8. februára 2019,

keď bol znalecký posudok zaslaný účastníkom konania, keď „*nevykonan žiadny efektívny úkon vo veci samej*“,

- v čase od 8. februára 2019 do 20. novembra 2019, keď po tom, čo vyzval účastníkov konania na vyjadrenie sa k znaleckému posudku, nenariadil termín pojednávania hneď,

- nesústredenou a neefektívnou činnosťou spočívajúcou v nesprávnom postupe okresného súdu, keď tento nereagoval na žiadosť sťažovateľky položiť ustanovenému znalcovi otázku, a zároveň nebol dôvod na predĺžovanie lehoty znalkyni na účel vypracovania znaleckého posudku, keďže zo súdneho spisu sp. zn. 25 P 141/2017 ani nevyplývalo, z akých vážnych dôvodov muselo dôjsť dvakrát k predĺženiu lehoty na jeho vypracovanie,

- neefektívnym a nesústredeným konaním, keď najskôr nariadil výsluch [REDAKOVANÉ] psychiatricky, v starostlivosti ktorej bol maloletý, čo bolo nadbytočné, a absentovala vedomosť o dôvodoch nariadenia tohto výsluchu a následne na pojednávaní z 12. októbra 2020 od jej výsluchu upustil z dôvodu zmeny petitu, čo je prekvapivé, svojvoľné a v konečnom dôsledku aj nepreskúmateľné. V súvislosti s predmetnými námietkami sťažovateľka na podporu už uvádzanej argumentácie poukázala na podľa jej názoru súvisiace rozhodnutia ústavného súdu;

c) predmetom napadnutého konania je rozhodnutie podľa § 35 zákona o rodine pri nezhodách rodičov, ktoré vo vzťahu k posúdeniu zložitosti veci nie je možné hodnotiť ako konanie po skutkovej alebo právnej stránke zložené;

d) plynulosť a rýchlosť napadnutého konania ňou nebola marená, keďže nevykonala žiadne také úkony, ktoré by zasahovali do napadnutého konania a nie je jej možné vytknúť také správanie, ktoré by malo ísť na jej ťarchu;

e) neúmerné predĺžovanie konania bolo spôsobené neopodstatnenou nečinnosťou súdu, pričom je potrebné prihliadnuť aj na povahu napadnutého konania týkajúceho sa ochrany záujmov maloletého, ktorá umožňuje prísnejšie hodnotenie jeho priebehu z hľadiska otázky, či došlo k zbytočným prietahom z dôvodu nečinnosti či neefektívnosti, a vyžaduje si prístup okresného súdu s osobitnou starostlivosťou;

f) výšku nárokovaného finančného zadosťučinenia je potrebné posúdiť s ohľadom na rozsah „... *prežitých útrap, pocitu nedôvery v spravodlivosť a jej sústavnej snahe domôcť sa svojich práv, s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania*“.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

13. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril okresný súd, ktorý poskytol ústavnému súdu najskôr chronologický opis priebehu napadnutého konania, následne uviedol, že ústavná sťažnosť sťažovateľky je nedôvodná v celom jej rozsahu a procesný postup v napadnutom konaní bol plynulý, vykonaný v súlade s príslušnými procesnými predpismi, ako aj so zásadami rýchlosti a hospodárnosti konania. Podľa názoru okresného súdu bolo znalecké dokazovanie vykonané v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 141/2017 nevyhnuté pre zistenie skutočného stavu a rozhodnutie v napadnutom konaní. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky týkajúcej sa nesústredenej a neefektívnej činnosti okresného súdu pri predĺžovaní lehoty na vypracovanie znaleckého posudku uviedol, že predĺženie lehoty bolo vykonané na základe odôvodnených žiadostí znalca, na základe

čoho považuje postup okresného súdu aj v tejto časti za riadny a plynulý. Okresný súd v závere konštatoval, že v napadnutom konaní nedošlo k súdnym priet'ahom, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné a poukázal na neprimeranosť s'ťažovateľkou požadovanej výšky finančného zadosťučinenia, ako aj na skutočnosť, že napadnuté konanie je už právoplatne skončené.

III.2. Replika s'ťažovateľky:

14. S'ťažovateľka vo svojej replike uviedla, že zotr'áva na podanej ústavnej s'ťažnosti a jej doplnení z 26. novembra 2020. Vyjadrila nesúhlas s tvrdením okresného súdu o plynulosti, rýchlosti a hospodárnosti napadnutého konania, ako aj s tvrdením o nedôvodnosti jej ústavnej s'ťažnosti. Vo vzťahu k znaleckému dokazovaniu poukázala na skutočnosť, že dôvodom priet'ahov v napadnutom konaní bolo, že súd nariadil znalecké dokazovanie v čase, keď nemal zistený skutkový stav veci, na základe čoho podľa jej názoru nemohli byť a ani neboli do neho zahrnuté všetky otázky, pričom účastníci konania ani nedostali možnosť položiť znalcovi otázky.

15. Nad rámec argumentácie v ústavnej s'ťažnosti sa s'ťažovateľka vyjadrila k chronologickému prehľadu napadnutého konania okresného súdu, ku ktorému, okrem iného, uviedla:

- a) úkony vykonané okresným súdom do pojednávania uskutočneného 12. februára 2020 boli rutinnými, na základe čoho možno hovoriť o priet'ahoch v konaní už ku tomuto dátumu,
- b) okresný súd bližšie nešpecifikoval procesné úkony, ktoré podľa jeho tvrdenia vykonával pred predložením súdneho spisu (sp. zn. 25 P 140/2017, pozn.) znalcovi a ktoré spôsobili oneskorenosť jeho doručenia,
- c) v období od 12. marca 2018 do 31. januára 2019 spôsobil nielen znalec, ale aj okresný súd v napadnutom konaní viac ako 10 mesačné priet'ahy, keďže tento nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku,
- d) obdobie od 12. februára 2020 (keď sa konalo pojednávanie, pozn.) do 27. novembra 2020 (keď bolo vo veci samej rozhodnuté, pozn.) bolo neefektívnym, nesprávnym a nesústredeným konaním, keďže meritorne sa mohlo rozhodnúť už na pojednávaní konanom 12. februára 2020.

16. Zároveň sa s'ťažovateľka vyjadrila k úkonom určenia termínov pojednávania (okresným súdom, pozn.) z 13. februára 2020 a 27. mája 2020, ktoré označuje za rutinné, a vyjadrila sa aj k opakovanému pohovoru s maloletým (ktorý navrhol kolízny opatrovník, pozn.), ktorý podľa jej názoru nepriniesol nové výsledky pre napadnuté konanie.

17. Vo vzťahu k priet'ahom v konaní s'ťažovateľka ďalej uviedla, že po viac ako 3 rokoch od podania návrhu na rozhodnutie podľa § 35 zákona o rodine pri nezhode rodičov na okresnom súde bola nútená zmeniť jeho petit, keďže došlo k zmene na strane maloletého, ktorý nastúpil na príslušné gymnázium. S'ťažovateľka je toho názoru, že v napadnutom konaní bolo potrebné obzvlášť rýchlo rozhodnúť z dôvodu, aby bol maloletý integrovaný ešte na základnej škole, čo okresný súd „nestihol“.

18. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov vrátane ich príloh predložených ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

19. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je založená na jej tvrdení, že k porušeniu tohto jej práva došlo nečinnosťou okresného súdu, ako aj jeho nesústredenou a neefektívnou činnosťou v napadnutom konaní.

20. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

21. Súdne konanie je potrebné viesť rýchlo, účelne a bez prietahov. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v každom súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (m. m. I. ÚS 96/2019).

22. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a v čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“), podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

23. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania, pozn.) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prietahov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania, pozn.) (m. m. IV. ÚS 273/2020).

24. Pri posudzovaní otázky či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje v rámci okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný

súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (IV. ÚS 187/07).

25. Pokiaľ ide o prvé kritérium právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania bolo rozhodovanie o návrhu sťažovateľky na začatie konania podľa § 35 zákona o rodine pri nezhodách rodičov, ktorú v súlade s § 111 CMP možno subsumovať pod konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloletých. Z hľadiska právnej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že ide konanie, ktoré nemožno považovať za právne zložité, keďže prameňom práva pre rozhodnutie v danej veci je predovšetkým zákon o rodine, ktorý je bežne v súdnej praxi aplikovaný. Pokiaľ ide o faktickú (skutkovú) zložitost' veci, ústavný súd konštatuje diametrálne odlišné názorové postoje rodičov maloletého, ale aj skutočnosť, že predmetný súdny spis (sp. zn. 25 P 140/2020, pozn.) bol predložený znalcovi z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychiatrie, s cieľom vypracovať znalecký posudok. Tento bol síce nariadený v inom konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 25 P 141/2020, ale následne bol doložený aj do napadnutého konania, keďže išlo o znalecké dokazovanie, v ktorom mal znalec (okrem iného, pozn.) vyšetriť duševný stav maloletého a uviesť, či u neho zistil detský autizmus, prípadne inú duševnú poruchu. V prípade, že by predmetnú otázku posúdil kladne, mal uviesť, či ide o stav trvalý alebo prechodný, aké sú predpoklady vyliečenia a či si prípadne zistená porucha vyžaduje špeciálny typ starostlivosti a vzdelávania (vrátane pridelenia asistenta na vyučovaní). Išlo teda o také znalecké dokazovanie, ktoré mohlo mať vplyv na napadnuté konanie a ktoré si vyžadovalo osobitné odborné znalosti z už uvedeného odboru, resp. odvetvia, a vychádzalo aj z posúdenia v nadväznosti na už skôr vykonané vyšetrenia príslušných subjektov. S ohľadom na už uvedené skutkové okolnosti nie je možné prehliadnúť určitú skutkovú zložitost' veci, čo však neodôvodňuje celkovú dĺžku napadnutého konania.

25. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), v súlade s ktorou ak sú predmetom konania vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok de facto rozhodnutie o otázke predloženej súdu“ (k tomu pozri rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 9580/81, rozsudok z 8. 7. 1987, § 85). V rámci tejto požiadavky sa potom podstatne mení aj pohľad na posúdenie priet'ahov v predmetnej veci vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy, účelom ktorého je, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli čomu prebieha súdne konanie (m. m. II. ÚS 80/2010, IV. ÚS 273/2020). V nadväznosti na uvedené ústavný súd zohľadnil pri svojom rozhodovaní aj predmet a účel napadnutého konania, ako aj povahu a rozsah ujmy, ktorá vzniká pri zbytočných priet'ahoch.

25.1 V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd konštatuje, že nezistil také správanie sťažovateľky v napadnutom konaní, ktoré by zásadným spôsobom prispelo k zbytočným priet'ahom. Pokiaľ ide o sťažovateľkou predkladané návrhy na nariadenie neodkladného opatrenia, ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že nezistil také skutočnosti, ktoré by mohli svedčiť o redundantnom nadužívaní či zneužívaní tohto procesného práva sťažovateľkou, preto túto

skutočnosť nehodnotil v jej neprospech. Je pravdou, že sťažovateľka sa nezúčastnila niektorých pojednávanií, avšak táto jej neúčast nemala vplyv na spomalenie konania, keďže vo veci sa ďalej pojednávalo bez jej prítomnosti a v prítomnosti jej právnej zástupkyne. Zároveň ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka sa na účel ochrany svojich práv správala ako dostatočne a adekvátne bdela, keď predsedníčke okresného súdu adresovala sťažnosť z 13. júna 2018, ktorou sa v zmysle zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom v rozhodnom období sťažovala na prieťahy v napadnutom konaní. Ústavný súd pre komplexnosť dopĺňa, že jej sťažnosť bola vybavená po vrátení súdneho spisu (sp. zn. 25 P 140/2017, pozn.) od znalca, a to listom zo 16. apríla 2019 ako nedôvodná.

25.2 V súvislosti s hodnotením samotného postupu okresného súdu ako tretieho kritéria ústavný súd konštatuje, že doterajší priebeh napadnutého konania je poznačený čiastočnou nečinnosťou, ale najmä neefektívnou činnosťou okresného súdu. Obdobie nečinnosti okresného súdu ústavný súd identifikoval od 31. januára 2019 (dátum do ktorého sa spis v napadnutom konaní nachádzal u znalca, pozn.) do 17. apríla 2019, t. j. do vykonania pohovoru s maloletým, a v čase od 17. apríla 2019 do 29. júla 2019, keď okresný súd stanovil termín ďalšieho pojednávania a medzi ktorými nevykonával ďalšie relevantné úkony. Ako neefektívnu činnosť okresného súdu hodnotí obdobie, v ktorom okresný súd od 8. júna 2017, t. j. od podania návrhu sťažovateľky, do 13. októbra 2017, keď určil termín prvého pojednávania, vykonával len jednoduché procesné úkony, akými boli vylúčenie návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia na samostatné konanie či ustanovenie opatrovníka pre maloletého, pričom prvé pojednávanie vo veci sa konalo až 12. februára 2018, t. j. po uplynutí vyše ôsmich mesiacov od podania návrhu. Celkovo je nutné uviesť, že v napadnutom konaní okresný súd určoval termíny pojednávania v neprimeraných lehotách medzi ich nariadením a uskutočnením. Následne medzi jednotlivými pojednávaniami síce okresný súd vykonával úkony, ale išlo predovšetkým o jednoduché úkony spočívajúce v predvolaní účastníkov či svedkov na pojednávanie, vyžiadanie si aktuálnych hodnotiacich správ či školského prospechu o maloletom od príslušnej školy. Ústavný súd konkrétne poukazuje na termín prvého pojednávania, ktorý bol vo veci určený 13. októbra 2017, pričom samotné pojednávanie sa uskutočnilo až 12. februára 2018. Obdobná situácia nastala aj pri uskutočnení v poradí druhého pojednávania, ktorého termín bol určený 29. júla 2019 s tým, že pojednávanie sa konalo až 20. novembra 2019. Termín v poradí štvrtého pojednávania bol nariadený už 27. mája 2020 a k jeho uskutočneniu došlo 12. októbra 2020. Z uvedeného vyplýva, že medzi nariadením a uskutočnením jednotlivých pojednávanií boli dlhšie časové úseky, medzi ktorými okresný súd vykonával predovšetkým jednoduché úkony a ktoré najmä vzhľadom na povahu napadnutého konania prispeli k jeho predĺženiu.

25.3 V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (m. m. IV. ÚS 22/02, I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 103/09).

26. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky týkajúcej sa celkovej neprimeranej dĺžky napadnutého konania ústavný súd uvádza, že návrh sťažovateľky bol okresnému súdu doručený 8. júna 2017, pričom rozsudok vo veci samej nadobudol právoplatnosť 30. decembra 2020, na základe čoho je nevyhnutné konštatovať, že dĺžka napadnutého konania trvajúceho vyše 3 roky a 6

mesiacov, počas ktorých vec sťažovateľky nebola právoplatne skončená, aj s ohľadom na povahu napadnutého konania sama osebe osvedčuje dôvodnosť podanej ústavnej sťažnosti. Ústavný súd pre komplexný pohľad na okolnosti prejednávanej veci a v nadväznosti na dĺžku trvania napadnutého konania súčasne dodáva, že v jeho priebehu maloletý prestúpil z príslušnej základnej školy na gymnázium, v nadväznosti na čo sťažovateľka podala návrh na zmenu petitu, na základe čoho okresný súd opätovne posudzoval aktuálne študijné výsledky maloletého.

27. Vo vzťahu k námietkam sťažovateľky o nesústredenej a neefektívnej činnosti okresného súdu spočívajúcej v nesprávnom postupe okresného súdu, keď tento nereagoval na žiadosť sťažovateľky položiť ustanovenému znalcovi otázky, a zároveň vo vzťahu k námietke sťažovateľky, že nebol dôvod na predĺžovanie lehoty znalkyni na účel vypracovania znaleckého posudku, keďže zo súdneho spisu sp. zn. 25 P 141/2017 ani nevyplývalo, z akých vážnych dôvodov muselo dôjsť dvakrát k predĺženiu lehoty na jeho vypracovanie, ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že tieto námietky sťažovateľky smerujú proti znaleckému dokazovaniu nariadenému v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 141/2017, a teda nie v napadnutom konaní. Ústavný súd ich relevantnosť už posudzoval v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 273/2020, konkrétne v náleze č. k. IV. ÚS 273/2020-41 z 25. augusta 2020, v ktorom rozhodoval o ústavnej sťažnosti sťažovateľky namietajúcej porušenie jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy práve vo vzťahu ku konaniu vedenému pod sp. zn. 25 P 141/2017. Keďže predmetný nález bol sťažovateľke doručený a jeho obsah je jej známy, ústavný súd nevidí zmysel v tom, aby tieto závery opätovne uvádzal, a preto odkazuje na odôvodnenie už označeného rozhodnutia, v ktorom sa venuje aj už zmieneným referenčným výhradám sťažovateľky.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky smerujúcu proti neefektívnemu a nesústredenému konaniu okresného súdu v nadväznosti na výsluch [REDAKOVANÉ], ktorý okresný súd najskôr nariadil a od ktorého neskôr upustil z dôvodu zmeny petitu, ústavný súd uvádza, že takéto konanie okresného súdu samo osebe nemohlo spôsobiť predĺženie napadnutého konania, keďže na pojednávaní z 12. februára 2020, na ktorom okresný súd oznámil, že túto svedkyňu predvolá na pojednávanie, zároveň nariadil zabezpečiť aj účasť maloletého na účel pohovoru na príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, na základe čoho možno konštatovať, že pokiaľ by aj nedošlo k predvolaniu svedkyne, okresný súd na základe svojho uváženia nariadil vykonať aj iný úkon, t. j. pohovor s maloletým, ku ktorému vykonaniu došlo, a teda nie je možné bez ďalšieho konštatovať, že by týmto úkonom okresný súd predĺžil napadnuté konanie. Pokiaľ sťažovateľka namieta svojvoľnosť a nepreskúmateľnosť takého postupu okresného súdu, v tejto súvislosti je možné konštatovať, že mala možnosť vzniesť relevantnú námietku v rámci príslušných opravných prostriedkov smerujúcich proti meritórnemu rozhodnutiu.

28. K námietke sťažovateľky, že obdobie od 12. februára 2020 (keď sa konalo pojednávanie, pozn.) do 27. novembra 2020 (keď bolo vo veci samej rozhodnuté, pozn.) bolo neefektívnym, nesprávnym a nesústredeným konaním, keďže meritórne sa mohlo rozhodnúť už na pojednávaní konanom 12. februára 2020, ústavný súd opätovne uvádza, že zo zápisnice o pojednávaní z uvedeného dátumu vyplýva, že pojednávanie bolo odročené jednak na účele výsluchu svedka, ako aj s cieľom zabezpečiť maloletého na pohovor v príslušnom úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorý navrhla samotná kolízna opatrovníčka. Ústavný súd nepovažuje uvedený postup okresného súdu za taký, ktorý by bolo možné pričítať ku konaniu spôsobujúcemu predĺženie napadnutého konania.

29. Ústavný súd vo vzťahu k ďalším vyjadreniam sťažovateľky v ústavnej sťažnosti a jej doplnení či replike uvádza, že v podstatnom poukázal na všetky relevantné námietky a rozhodné okolnosti v napadnutom konaní, pričom vychádzajúc z už uvedeného dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

30. Priet'ahy či nečinnosť súdu v konaní sú ústavným súdom hodnotené ako iný zásah súdu proti základným ústavne zaručeným právam (slobodám). Pritom taký zásah sám nie je výrazom (výsledkom) riadnej rozhodovacej právomoci súdu a ako taký sa vymyká obvyklému, prieskumnému či inému konaniu. Z tejto fakticity vyplýva, že porušenie práva na primerané súdne konanie nemožno dodatočne napraviť. Možno zabrániť, aby nedošlo k ďalším priet'ahom (ústavným príkazom), ale už raz vzniknutý priet'ah odstrániť nemožno, možno len poskytnúť za porušenie tohto práva primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy.

31. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada priznať jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur s poukázaním na ujmu spočívajúcu v tom, že sa ocitla v stave právnej neistoty, pričom postup okresného súdu jej spôsobil psychickú ujmu a bol nedôstojným postupom proti nej. Obsahom svojho doplnenia ústavnej sťažnosti vo vzťahu k primeranému finančnému zadosťučineniu dodala, že okresný súd od začiatku napadnutého konania konal neefektívne a nesústredene, čím spôsobil „niekoľkomesačné až ročné priet'ahy v konaní“.

32. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

33. S prihliadnutím na konštatované zbytočné priet'ahy okresného súdu v napadnutom konaní, berúc do úvahy predovšetkým celkovú dĺžku napadnutého konania, čiastočné obdobie nečinnosti a obdobia neefektívnej činnosti okresného súdu, vzhľadom na predmet napadnutého konania, ako aj s prihliadnutím na skutkovú zložitosť veci, ústavný súd považoval priznanie sumy 1000 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku nálezu).

34. Vo zvyšnej časti, t. j. nad rámec priznaného finančného zadosťučinenia, ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

35. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 680,74 eur (bod 3 výroku nálezu).

36. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu a z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách

a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je 177 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je 10,87 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu) a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu), čo spolu s 20 % DPH, ktorej platiteľom je právna zástupkyňa sťažovateľky (§ 18 ods. 3 vyhlášky), predstavuje celkom sumu 680,74 eur.

37. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 19. mája 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu